

**ІНФОРМАЦІЙНА НАСИЧЕНІСТЬ ТВОРІВ І. Я. ФРАНКА
(НА МАТЕРІАЛІ ПУБЛІЦИСТИЧНИХ РОБІТ ХІХ СТ.)**

Статтю присвячено відомостям інформаційно-наукового характеру в публіцистичних працях І. Я. Франка, написаних упродовж ХІХ ст. Розглянуто відомості стосовно літератури, етнографії, історії (автори, твори, події). Залучено інформацію інших напрямів (політика, освіта, мистецтво, громадські, релігійні явища тощо).

Творчість І. Я. Франка – унікальне явище в українській, загалом у світовій літературі та культурі, що відзначається багатьма авторами [1-6]. Франко – водночас геніальний письменник і видатний дослідник, особистість, недосяжний рівень котрої закріпив в українській мові афоризм "велетень думки і праці" [1], критик "із вродженим публіцистичним даром" [1: 90]. Публіцистичні розвідки письменника складають дуже великий об'єм його робіт. Досить нагадати, що в 50-томному зібранні творів – наукові дослідження, статті, замітки, листи займають майже половину обсягу.

При аналізі творчого надбання письменника (в монографіях, у підручниках) не звертаються або звертаються занадто мало до публіцистики автора. Традиційно майбутні філологи вивчають хіба що статті "Література, її завдання і найважливіші ціхи", "Нариси з історії української літератури в Галичині", "Із секретів поетичної творчості".

Проте публіцистична і наукова діяльність І. Франка надзвичайно багата і різноманітна. Він, говорячи про власну вдачу, сказав про "гаряче бажання – обняти цілий круг людських інтересів" [7: 31: 309]. Передусім, Франко сам є науковець. Він доктор філософії (на філософський факультет Львівського університету вступив у 1875 р.). Науковий ступінь присвоїла вчена рада Віденського університету за дисертацію "Варлаам і Йоасаф. Старохристиянський духовний роман і його літературна історія". Робота була захищена під керівництвом проф. В. Ягича 1.VII. 1893 р.; в друкованому вигляді вона займає більше 200 сторінок [7: 30: 314-538]. Про цю подію письменник згадував в автобіографічному нарисі "Дещо про себе самого": "наважився скласти з відзнакою докторат [науковий ступінь доктора, поль.] зі славістики у Відні" [7: 31: 30]. Науковець є автором фундаментальної статті про українську літературу ("Южнорусская литература") в знаменитій енциклопедії Брокгауза [8]. Показовою є назва святкового альманаху: "Привіт д-ру Іванові Франкові в 25-літній ювілей його літературної діяльності" (1898 р.). Один із відомих портретів підписано "Др. Іван Франко". Через два роки після захисту дисертації, в 1895 р., письменник успішно прочитав вступну лекцію у Львівському університеті і був обраний професорським сенатом на кафедру малоросійської та староросійської літератури. Лише розпорядженням галицького намісника вченого не допустили до утвердження в професурі, як людини, "котра тричі сиділа в тюрмі". Згодом Франка було обрано дійсним членом "Наукового товариства імені Шевченка" (1898 р.). Із того ж року він керував Етнографічною комісією при Товаристві, брав участь у редагуванні "Етнографічного збірника". У 1905 р. письменник став дійсним членом Празької Академії наук. Потім вчена рада Харківського університету присвоїла йому – односторонньо – почесний ступінь доктора російської словесності (1906 р.). У 1907 р. російські академіки О. Шахматов, Ф. Корш висунули кандидатуру Франка в дійсні члени Петербурзької Академії наук, але царський уряд не дозволив обрання. Російська Академія наук присудила досліднику премію за працю "Студії над українськими народними піснями" (1913 р.).

За часів існування Радянського Союзу тодішня ідеологічна система підносила І. Франка як революціонера, соціаліста, мало не більшовика, лише побіжно згадуючи, що він – письменник, учений і громадський діяч [9: 40], що "своєю художньою, публіцистичною і науковою діяльністю він означив цілу епоху в українській літературі" [10: 499]. Хоча суто інтелектуальний бік творчості генія був зрозумілим уже сучасникам, котрі називали його "академія в одній особі" [4: 134]. А. Кримський характеризував І. Франка як белетриста, поета, вченого, публіциста [11: 473], відзначав "величезну начитаність, літературну освіченість й обізнаність" [11: 474], зауважив: "Неповний перелік одних лише заголовків написаного Франком, складений М. Павликом, утворив об'ємисту книгу (Львів, 1898)" [11: 476] [переклад наш – Р. Х.]. Останніми десятиліттями підкреслюється наукова діяльність автора, котра нагадувала "мужів італійського Відродження" [12: 9], зазначається його "фанатичний інтелектуалізм" [13: 16], "інтелектуальний подвиг" [14: 257]. Наголошується, що в світовій літературі не було "такого апологета й співця розуму-інтелекту, як Іван Франко" [12: 256]. Акцентується увага, що Франко був не тільки великий письменник, поет, драматург, а також критик, літературознавець, історик, філософ, фольклорист, етнограф, мовознавець, мистецтвознавець, соціолог, економіст, публіцист, журналіст, видавець, політичний діяч [4: 134].

Серед Франкової творчості, котра не належить до художньої, переважають власне публіцистичні роботи. Сам автор говорив про себе, що, навчаючися в університеті, заробляв "на прожиток різними літературними і публіцистичними працями" [7: 29: 77]. Публіцистика є дуже різноманітною. Вона включає, передусім, дослідження про літературу (постаті письменників, літературні напрями, окремі твори); також розвідки гуманітарного спрямування (історія, етнографія тощо); також газетні рецензії на злобу дня (напр., про вчорашній спектакль: "Запорожець за Дунаєм", "Пан мандатор" [7: 28: 107]). Публіцистика містить праці дуже різні за обсягом. Це статті на десятки сторінок ("Хуторна поезія П. А. Куліша" [7: 26: 161-179], "Наші коляди" [7: 28: 7-41] і замітки, котрі в надрукованому вигляді займають одну, а то й півсторінки ("Народная поэзия" [7: 27: 216], "Конрад Фердинанд Мейер" [7: 31: 312]).

Окремо варто зауважити, що публіцистика була написана (і відповідно – надрукована) багатьма мовами: окрім української, німецькою, польською, російською, угорською, чеською, болгарською, французькою та іншими. Цікаво: один із автобіографічних нарисів, – "Життєвий шлях" – маючи афористичну латинську назву ("Curticulum vitae"), був написаний німецькою мовою [7: 29: 77-82].

І. Франко як геніальна творча особистість, окрім власної діяльності, ще виступав як перекладач. Будучи поліглотом, він перекладав з російської, польської, чеської, сербської, хорватської, німецької, англійської, французької, старогрецької, латинської, арабської, ассіро-вавілонської, індійської літератур [9: 10]. Перекладав також тексти інших спрямувань, від Біблії до Маркса. Але перекладацька діяльність – тема для окремого дослідження. Отже, насамперед, публіцистика письменника свідчить про "велетенську постать і титанічну діяльність І. Франка у всіх царинах культури й громадського життя" [15: 216].

У публіцистичних творах найбільше представлені, що є природним, питання літератури, як сучасної автору, так і давньої, як української, так і світової. Праці містять сотні імен письменників. Це світочі національної літератури: І. Вишенський, І. Карпенко-Карий, О. Кобилянська, Н. Кобринська, О. Косач (Пчілка), І. Котляревський, П. Куліш, П. Мирний, Нестор (літописець), С. Руданський, М. Старицький, В. Стефаник, Л. Українка, Ю. Федькович, М. Чураївна (Чурай), Т. Шевченко та інші. Нарівні з українськими подано імена класиків світової літератури: Д. Байрон, О. Бальзак, Ш. Бодлер, Д. Боккаччо, Л. де Вега, Вергілій, Г. Гейне, Й.-В. Гете, М. Гоголь, Гомер, брати Гонкури, брати Грімми, Данте, Ч. Діккенс, Ф. Достоевський, Езоп, Е. Золя, Г. Ібсен, П. Корнель, М. Лермонтов, М. Метерлінк, А. Міцкевич, Мольєр, М. Некрасов, Я. Неруда, Овідій, Оссіан, О. Островський, Б. Прус, О. Пушкін, О. Радищев, М. Салтиков-Шчедрін, В. Скотт, М. Твен, Л. Толстой, І. Тургенєв, Фірдоусі, Г. Флобер, В. Шекспір, Ф. Шиллер, інші. Сторінки публіцистики зберігають чимало імен авторів, які втратили колишню популярність (напр., швейцарський письменник К. Ф. Мейєр), більш того, які є практично невідомими (напр., баварський поет XII-XIII ст. Вольфрам з Ешенбаха, автор поеми "Парцифаль", або шіітський письменник Ібн-Бабавайгі).

Публіцистика І. Франка – джерело невичерпних знань про літературні постаті. У письменника знаходимо глибокі, можна сказати, вічні їхні оцінки. Наприклад, про Т. Шевченка, якого за радянських часів робили лише бунтарем, революціонером, Франко писав: "Шевченко як правдивий апостол нового, широлодського євангелія кличе всім нам своє Memento vivere [пам'ятай про життя, лат.]" [7: 28: 88]. Саме із статті критика, на відміну від багатьох посібників, можна чітко зрозуміти стосунки Д. Байрона з батьком і дідом. Можна дізнатися хвилюючі моменти із життя поета-лорда: "Коли в школі при читанні каталога перший раз викликали його ім'я з придатком dominus [вельмишановний пан, лат.], він не міг відповісти нічого, тільки встав і, постоявши хвилю, розплакався" [7: 29: 285]. Цікавість, нехай не суто наукову, становлять випадки збігу імен письменників різних країн і часів: О. Твардовський (російський радянський поет) – С. Твардовський (польський поет XVII ст.). Повністю співпадають імена польського поета XIX ст. і російського поета XX ст. – Володимир Висоцький. Якщо врахувати, що польський поет майже все життя прожив у Києві, а батько російського поета веде родовід із Києва, – то, можливо, обидва вони мають спільне коріння.

І. Франко аналізує, ґрунтовно чи побіжно, сотні творів національної та світової літератури. Найперше, це взірці епосу: "Слово о полку Ігоря" ("Слово о полку Ігоревім"), "Іліада", "Одіссея", "Едда", "Калевала", "Пісня про Роланда", "Махабхарата", "Рамаяна", "1001 ніч" ("Тисяча й одна ніч") та ін. Це також десятки й сотні книг української та світової літератури. Наприклад: "Дон-Жуан", "Мазепа" (Д. Байрона), "Ткачі" (Г. Гауптмана), "Фауст" (Й.-В. Гете), "Мертві душі" (М. Гоголя), "Божественна комедія" (Данте), "Ругон-Маккари" (Е. Золя), "Мартин Боруля" (І. Карпенка-Карого), "Герой нашого часу" (М. Лермонтова), "Конрад Валленрод", "Пан Тадеуш" (А. Міцкевича), "Гроза" (О. Островського), "Антигона" (Софокла), "Війна і мир", "Козаки", "Севастопольські оповідання" (Л. Толстого), "Батьки і діти", "Дворянське гніздо", "Новина" (І. Тургенєва), "Гайдамаки", "Кавказ", "Марія", "Сон" (Т. Шевченка). Серед творів – велика кількість тих, що не підвладні часу (наприклад, "Кобзар" Т. Шевченка, "Євгеній Онегін" О. Пушкіна, "Паломництво Чайльд-Гарольда" Д. Байрона). Водночас, знаходимо тексти, котрі відомі хіба що спеціалістам, та й то вузьким: поема про Україну "Роксоланія" (1584 р.), написана по-латині С. Кльоновичем, середньовічні сказання про святих "Золота легенда" Я. Ворагіне, збірник персидських казок "Перський балагур", чимало інших. Цікавим є збіг у назвах: "Війна і мир" (роман Л. Толстого та збірка Д. Лілієнкрана). Значний інтерес

становить переповідана дослідником, із багатьма деталями, історія сюжету "Приборкання норавливої", що його найкраще втілює В. Шекспір: витоки оповіді йдуть не лише з європейського середньовіччя – вони сягають одного з мотивів персидських казок [7: 26: 266-279].

Праці І. Франка несуть багату інформацію про літературознавців, етнографів, учених, культурних, освітніх, громадських, політичних, релігійних діячів. Наприклад: С. Венгеров, В. Караджич, Я. Коллар, Г. Лессінг, М. Номис, О. Пипін, М. Сумцов; Аристотель, Ф. Буслаєв, Гіппократ, П. Житецький, І. Кант, М. Кибальчич, В. Ключевський, О. Колесса, М. Коперник, М. Костомаров, Ч. Ломброзо, М. Максимович, М. Марр, Ф. Ніцше, Парацельс, Піфагор, Платон, О. Потебня, І. Пулюй, І. Срезневський, Л. Фейербах, П. Шафарик, А. Шопенгауер; В. Ягич, Ф. Брокгауз (Брокгауз), К. Брюллов, Р. Вагнер, А. Вахнянин, Д. Веласкес, О. Вересай, В. Верещагін, М. Заньковецька, М. Лисенко, Е. Мане, Меценат, В. Моцарт, Рафаель, Д. Россіні, І. Сошенко; П. Беринда, Б. Грінченко, М. Драгоманов, Ф. Скорина, О. Смирдін, М. Смотрицький, монах Храбр; Ж. Д'Арк, М. Бакунін, Я. Гус, О. Довбуш, В. Засулич, Марко Кралевич, П. Лавров, М. Лютер, Маргарита Наваррська, С. Наливайко, К. (В.) Острозький, С. Степняк-Кравчинський, Цицерон; король Артур, Аттіла, князь Володимир, Дарій, Карл Великий, Крез, І. Мазепа, Наполеон, княгиня Ольга, М. Робесп'єр, Ремус (Рем), Ромулус (Ромул), П. Сагайдачний, І. Сірко, Б. Хмельницький, Цезар; І. Дамаскін, І. Златоуст, Магомет, П. Могила, Ф. Прокопович, Д. Туптало, Фома Аквінський. Вражає не тільки глибинна обізнаність, але водночас унікальна уважність письменника до наукових проявів. Так, у своїй дисертації він згадує молодого вченого Марра [7: 30: 411], якому тоді ще не було 30 років. Серед визначних літературно-громадських постатей багато таких, чиї твори Франко перекладав (Д. Байрон, Вергілій, Й.-В. Гете, В. Гюго, Е. Золя, П. Кальдерон, А. Міцкевич, О. Пушкін, М. Салтиков-Щедрін та ін.), чимало особистостей, з якими листувався, спілкувався (С. Венгеров, М. Драгоманов, П. Житецький, О. Кобилянська, М. Коцюбинський, А. Кримський, Л. Мартович, В. Стефаник, Л. Українка, В. Ягич та ін.).

І. Франко торкався і вічних образів – Ісуса Христа, Діви Марії, Іоанна Хрестителя, св. Миколи Мірлікійського, Йосифа (Йосипа), Марії Магдалини, Давида, Адама, Єви, і постатей нині призабутих (Т. Чацький), і вже зовсім невідомих (меккський шейх Нур-ад-дін-Дживаюган).

Значущим є факт уваги до Т. Рильського, батька видатного українського поета М. Рильського. Франко дав високу оцінку діяльності Т. Рильського: "Один із ліпших знавців українського народного життя" [7: 27: 296]. Поцінував статтю Т. Рильського "Студії над основами розкладу багатства": "Стаття ж Рильського – властиво не стаття, а початок широкої праці, цілої книги, що коли скінчиться, буде першою працею по економії суспільній на нашій мові" [7: 29: 12]. Публіцистика – волею долі – містить матеріали, які набули для України раніше не передбачуваного значення. Це стосується, наприклад прізвища давнього роду Шухевичів. Франко видав, зі своєю передмовою [7: 26: 254-258], твори письменника Осипа Шухевича (в 1883 р.). Син О. Шухевича, Володимир, відомий етнограф, є дідом славетного командувача УПА Романа Шухевича. На сторінках періодики зберігається багато подробиць про видатних особистостей, – подробиць, серед яких бувають нехай не дуже значущі, але по-своєму цікаві: так, О. Вересаю під час виступу в Петербурзі цар подарував табакерку [7: 28: 102].

Твори публіциста як енциклопедично освіченої особистості відображають найрізноманітніші прояви життя суспільства. Найперше, це заголовки багатьох періодичних джерел, де співпрацював або на які посилався сам автор. Наприклад: "Arbeiter Wochen Chronik" ("Робітнича щотижнева газета", нім.), "Ateneum" ("Атенеї", поль., із лат.), "Български преглед" ("Болгарський огляд", болг.), "Веселка", "Вестник Европы" (рос.), "Вечерниці", "Gazette de Lyon" ("Ліонська газета", франц.), "Голос" (рос.), "Громадський друг", "Дело" (рос.), "Der Kunstwart" ("Слово мистецтва", нім.), "Дзвін", "Діло", "Die Zeit" ("Час", нім.), "Друг", "L'Evenement" ("Події", франц.), "Edinburgh Review" ("Единбургське ревію", англ.), "Жите і слово", "Życie" ("Життя", поль.), "Зоря", "Зоря галицька", "Киевская старина" (рос.), "Колокол" (рос.), "Крај" ("Край", поль.), "Kurjer Lwowski" ("Кур'єр львівський", поль.), "Лада", "Ластівка", "Мета", "Мир", "Москвитянин" (рос.), "Московские ведомости" (рос.), "Народ", "Neues Wiener Fagblatt" ("Нова віденська щоденна газета", нім.), "Нива", "Община", "Основа", "Отечественные записки" (рос.), "Правда", "Prawda" ("Правда", поль.), "Praca" ("Праця", поль.), "Revue Sociale" ("Суспільний огляд", франц.), "Rivista Europea" ("Європейський огляд", італ.), "Русский вестник" (рос.), "Ruch" ("Рух", поль.), "Світ", "Siolo" ("Село", поль.), "Słowo" ("Слово", поль.), "Современник" (рос.), "Стража" (серб.), "Tugodnik ilustrowany" ("Тижневик ілюстрований", поль.), "Le Figaro" ("Фігаро", франц.), "Хлібороб", "Czas" ("Час", поль.), "Česky Lid" ("Чеський народ", чесь.). Деякі з періодичних видань зберегли свою популярність дотепер (напр., газета "Фігаро"). Більшість же залишилися тільки в своєму часі.

Роботи І. Франка фіксують назви наукових, публіцистичних, релігійних видань та об'єднань; назви закладів культури та науки, творів мистецтва; назви політичних, громадських, релігійних, літературних і мистецьких течій та об'єднань; історичних подій. Наприклад: "Архів слов'янської філології", "Ватра", "Вінок русинам на обжинки", "Громада", "Домострой", "Етнографічний огляд", "Записки Наукового товариства імені Шевченка", "Записки Новоросійського університету", "Записки о Южной Руси" (П. Куліша), "Ізмарагди", "Історія п'ятьох мудрих філософів", "Історія Русі" (І. Нечуя-Левицького),

"Молот", Острозька Біблія, Пересопниця, "Перший вінок", "Правда руська" ("Руська правда"), Псалтир, "Російська старовина", "Російський філологічний вісник", "Русалка Дністрова", "Руська бібліотека", "Слов'янський збірник", "Слов'янські старожитності" (П. Шафарика), Талмуд, "Товариство для психологічних дослідів", "Фізіолог"; Бельведерський Аполлон, Британський музей, "Оссолінеум", Родійський (Родоський) колос; "Академічне братство" ("Академічне товариство"), брахманізм, "Буря і натиск", гусити, ілліризм, "Кирило-Мефодіївське братство" ("Кирило-Мефодіївське товариство"), легітимізм, лицарський роман, ляльковий театр середньовіччя, "Матиця руська" ("Руська матиця"), "Могилянська колегія" ("Кієво-Могилянська колегія"), "Молода Німеччина", "Молода Польща", москвофіли, народовство, панславізм, прерафаеліти, "Просвіта", "Руська бесіда", салон імпресіоністів ("Салон відкинутих"), сен-сімонізм, "Січ", слов'янофіли, "Сокіл", соцініанство, "Тугендбунд", Фронда, школа пленеристів; Берестейська (Брестська) унія, Варфоломійська ніч, Визвольна війна українського народу 1648-1654 рр., Коліївщина, Косовська битва, Паризька комуна, повстання Т. Костюшка, Тридцятилітня війна, Хотинська битва. Показово: вболоваючи за історичну долю України – єдиної України – письменник, евфемістично, пише про придурення російським самодержавством української мови та культури: "антракт в українській літературі (1864-1874)" (дія Валуєвського циркуляру 1863 р.), "другий антракт в українській літературі 1876-1881" (дія Емського указу 1876 р.) [7: 26: 355]. І. Франко торкається багатьох інших реалій: арійські народи, св. Грааль (Грааль), течія аріан, богиня Рома, вчення Дарвіна, походження мови, школи Німеччини (головна, нормальна, військова), Демидівська премія, епілог як актор стародавнього театру, навіть оперета Й. Штрауса "Циганський барон" чи хвороба "кольоровий слух".

Глибокий інтерес проявляв публіцист до історії України (хоча тоді вона була розділена між різними державами), – наприклад, до Визвольної війни українського народу 1648-1654 рр. Цим подіям присвячено дослідження "Хмельниччина 1648-1649 років у сучасних віршах" [7: 31: 188-253] та ін. На сторінках розвідки можна прочитати шанобливе звернення-величання О. Кромвеля до Б. Хмельницького: "Теодат Хмельницький божею милістю генералісімус грецької церкви, ватажок всіх запорізьких козаків, страховище і гроза польської шляхти, завойовник фортець, винищувач римських попів, переслідувач язичників, антихристів та іудеїв" [7: 31: 223] [оригінал – лат.]. Можна знайти характеристику гетьмана з боку сучасників: "Знаменитий силою тіла і хитрістю ума" [7: 31: 221]. У тексті наводяться великі фрагменти історичних робіт польських авторів XVII ст. (вони є практично недоступними для сучасного читача), цитуються описи битв під керівництвом Б. Хмельницького. Значущим є сприйняття, дане польським автором XVII ст., перемоги українського війська під Пилявцями: "Прямо скажу, що розпростерті крила Польського орла підрізани одним махом" [7: 31: 207] [оригінал – поль., віршований].

Можна лише схилитися перед глибинною прозорливістю письменника стосовно європейської політики (думка про "мілітаристський "рейх" Бісмарка" [7: 27: 283]). За десятки років до фашистської доктрини завоювань ("похід на Схід") публіцист дав їй оцінку: "Це й є... причини отого горезвісного "Drang nach Osten" [7: 27: 90]. Вельми показово виступає вжита Франком негативна характеристика людини – homo insipiens [людина нерозумна, лат.]: "двоногий звір homo insipiens" [7: 29: 151]. Як не згадати, що за часів розпаду Радянського Союзу за такою ж моделлю було утворено принизливу характеристику – "гомо советікус". Абсолютно злободенно звучить думка стосовно політичних діячів: "Особливо радили б ми нашим інтелігентним людям усяких партій ... вчитись ... як треба любити "найменшого брата", що й як для нього працювати і як дивитися на його життя" [7: 28: 43].

Із статей науковця можна багато дізнатися про національні духовні витоки – напр., про походження наших колядок (від греко-римських обрядів календаря [7: 28: 7-41]). Показово: те, що зараз так широко розповідають про українські писанки (легенди про перші писанки, символічне сприйняття яєць, від античності до християнства, типи орнаментів тощо), – ці дані знаходимо у Франка [7: 29: 32-36]. Зафіксовано багато моментів суспільного життя – наприклад, вимоги щодо роботи вчителя в школах Західної України: "повинен учитель щомісяця задати і поправити два теми [теми, поль.]" [7: 26: 325].

І. Я. Франко – геніальна постать планетарного масштабу. Він належить "не лише національній, а й світовій меритократії" [16: 9]. Його публіцистика – неосяжне джерело інформації про сучасний автору і давній геокультурний простір. Одна фіксація, без опису, всіх реалій утворила б солідний довідник. Стаття не може охопити таке багатство. Вдаючися до слів самого письменника ("Паренетікон"), можна сказати, що читач, котрий заглибиться в його публіцистичні праці, "хоч і труду мав досить, Дивнії перли виносить".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Возняк М. Велетень думки і праці : Шлях життя і боротьби Івана Франка / М. Возняк. – К. : Державне вид-во художньої літератури, 1958. – 403 с.
2. Курганський І. П. Майстерність Франка-публіциста / І. П. Курганський. – Львів : Вища школа, 1974. – 148 с.
3. Верган В. Шлях Івана Франка від літератури до публіцистики / В. Верган // Іван Франко – мистець і мислитель : зб. доповідей для відзначення 125-річчя народин і 65-річчя смерті Івана Франка : Записки

- Наукового товариства ім. Шевченка. – Нью-Йорк – Париж – Сідней – Торонто, 1981. – Т. СХСУІІІ. Філологічна секція. – С. 77–91.
4. Бурбан В. Апостол духу і праці / В. Бурбан // Київ. – 2001. – № 11–12. – С. 134–137.
 5. Шалата М. Світова великість поета / М. Шалата // Іван Франко. Вибрані твори : в 3 т. – [вид. 2-е]. – Т. 1. – Дрогобич : Коло, 2005. – С. 7–80.
 6. Здоровега В. Іван Франко й українська публіцистика / В. Здоровега // Українська мова та література. – 2006. – № 33–34. – С. 9–17.
 7. Франко Іван. Зібрання творів : у 50 т. / Іван Франко. – К. : Наукова думка, 1980–1981. – Т. 26–31.
 8. Франко Іван. Южнорусская литература / Іван Франко ; [изд. Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон] // Энциклопедический словарь. – С. Пб., 1904. – Т. ХІІ. – С. 300–326.
 9. Колесник П. Й. Франко Іван Якович / П. Й. Колесник, Д. Х. Остротянин // Українська радянська енциклопедія : в 12 т. – [вид. 2-е]. – К., 1985. – Т. 12. – С. 40–42.
 10. І. Я. Франко / [Вервес Г. Д. та ін.] ; ред. кол. : О. І. Білецький та ін. // Історія української літератури : в 2 т. – К., 1955. – Т. І. – С. 499–559.
 11. Крымский А. Франко (Иван Яковлевич) / А. Крымский ; [изд. Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон] // Энциклопедический словарь. – С.-Пб., 1902. – Т. XXXVI. – С. 473–476.
 12. Маланюк Є. Франко як явище інтелекту / Є. Маланюк // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2000. – № 6. – С. 8–13.
 13. Баган О. Жрець інтелектуалізму / О. Баган // Іван Франко. Вибрані твори : в 3 т. – [вид. 2-е]. – Т. 3. – Дрогобич : Коло, 2005. – С. 5–26.
 14. Маланюк Є. Невичерпальність / Є. Маланюк. – К. : Веселка, 2001. – 318 с.
 15. Рильський М. Т. Іван Франко – майстер художнього слова / М. Т. Рильський // Зібрання творів : у 20 т. – К., 1986. – Т. 12. – С. 215–235.
 16. Голобородько Я. Іван Франко як лідер української меритократії / Я. Голобородько // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 9. – С. 4–9.

Матеріал надійшов до редакції 12.07. 2011 р.

Хмелинская Р. М. Информационная насыщенность произведений И. Я. Франко.

Статья посвящена сведениям информационно-научного характера в публицистических произведениях И. Я. Франко, написанных в течение XIX ст. Рассматриваются сведения, касающиеся литературы, этнографии, истории (творческие личности, произведения, события). Привлекается информация других направлений (политика, просвещение, искусство, гражданские, религиозные явления и т.п.).

Khmelinskaia R. M. The Information Content of I. Ya. Franko's Works.

The article deals with the information-scientific content of I. Ya. Franko's publicistic works written during the XIX century. The information about literature, ethnography, history (creative personalities, works, events) as well as other branches (politics, education, art, civil and religious events etc.) are under analysis.